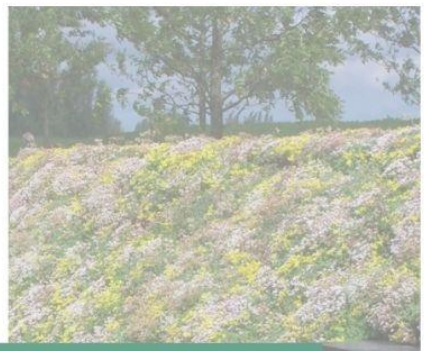
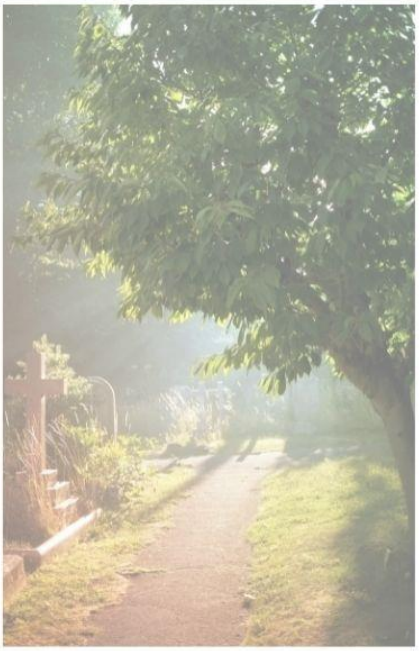
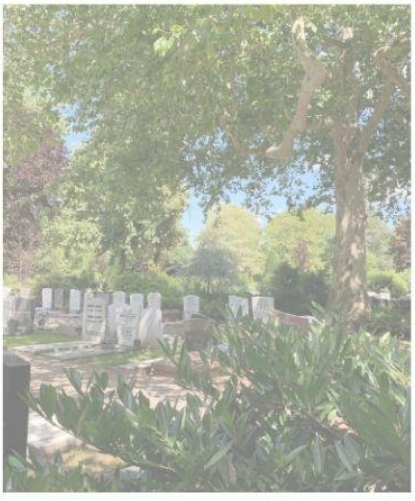
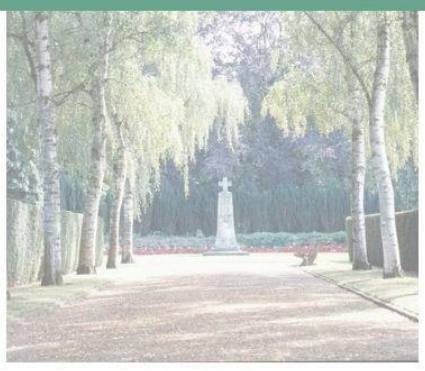

Notitie Molukse graven

Projectnaam:	Notitie Molukse graven
Projectnummer:	21-1492
Opdrachtgever:	Gemeente Bernheze
Datum:	4 juli 2023
Versie:	D01
Auteur(s):	Martijn van Randwijk
Projectleider:	Merel van den Bosch

KYBYS

...voor ingenieu[r]s advies

Inhoudsopgave

1. Inleiding 1
   1.1. Vraagstelling 1
   1.2. Totstandkoming 1
2. Het verzoek 2
   2.1. De reden 2
   2.2. Inzake begraafplaats Parkstraat 2
   2.3. Inzake begraafplaats Loo 3
3. Aanbeveling 5
   3.1. Proces 5
   3.2. Technisch onderzoek 6
   3.3. Risico's 6
   3.4. Kosten 6

1. Inleiding

1.1. Vraagstelling

Gemeente Bernheze is eigenaar en beheerder van twee gemeentelijke begraafplaatsen in Nistelrode. Dat zijn begraafplaats Loo en de gesloten begraafplaats Parkstraat.

De gemeente heeft KYBYS gevraagd om gelijktijdig drie aparte rapporten op te stellen, te weten:

- Notitie Molukse graven (voorliggend);
- Notitie begraafplaats Parkstraat;
- Beleidsplan begraafplaats Loo.

Deze notitie heeft betrekking op het verzoek dat de gemeente heeft ontvangen namens de lokale Molukse gemeenschap om de Molukse graven op beide begraafplaatsen een beschermde status te geven zodat deze niet worden geruimd.

1.2. Totstandkoming

Voor het opstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Veldbezoek aan de twee gemeentelijke begraafplaatsen.
- Gesprekken met de gemeentelijke medewerkers van de administratie, de beheerder en de beleidsadviseur.
- Door de gemeente beschikbaar gestelde documenten en informatie.
- Telefonisch overleg tussen KYBYS en de afgevaardigde van de lokale Molukse gemeenschap.
- Informatie uitwisseling per e-mail tussen de gemeente en de afgevaardigde van de lokale Molukse gemeenschap.

2. Het verzoek

In dit hoofdstuk is het verzoek namens de lokale Molukse gemeenschap behandeld.

2.1. De reden

De gemeente Bernheze heeft namens de Molukse gemeenschap in de gemeente het verzoek ontvangen de graven van Molukse oud KNIL-militairen en hun partners op begraafplaats Parkstraat en op begraafplaats Loo niet te ruimen. Een dergelijk verzoek is min of meer gelijktijdig bij een groot aantal Nederlandse gemeenten ingediend. De essentie van het verzoek is erkenning van het leed en de achtergestelde positie die de eerste generatie Molukkers bij aankomst in Nederland in de jaren '50 is aangedaan. In praktische zin houdt het verzoek in dat de gemeente de graven een monumentale status geeft. Het college heeft aangegeven de mogelijkheden hiervoor te verkennen.

Door de afvaardiging van de Molukse gemeenschap is een lijst opgesteld van de graven waar het verzoek betrekking op heeft. Naar verluid zijn alle nabestaanden akkoord met het verzoek tot de beschermde status. Deze lijst is geanalyseerd met de gegevens in de begraafplaatsadministratie en daaruit is het volgende naar voren gekomen.

2.2. Inzake begraafplaats Parkstraat

- Het gaat om 16 graven van Molukse inwoners, overleden in de periode 1958-1975.
- Alle grafrechten zijn verlopen*.
- In de begraafplaatsadministratie zijn geen gegevens bekend van deze graven.
- Van drie begravenen zijn de (later overleden) partners begraven op Loo.

(*) Op 17 juli 2012 heeft het college begraafplaats Parkstraat gesloten verklaard. Op dat moment zijn naar verluid met de laatste resterende particuliere rechthebbenden, en het parochiebestuur als rechthebbende op het pastoorsgraf, afspraken gemaakt over het opheffen van hun grafrechten. Daarnaast geldt voor alle graven dat de wettelijke (minimale) grafrusttermijn van 10 jaar is verstreken.

Omdat de gemeente voornemens is begraafplaats Parkstraat in het geheel te ruimen, is het de wens van de aanvrager dat deze 16 graven worden opgegraven en individueel worden herbegraven op begraafplaats Loo.

Op basis van het verzoek en de situatie op begraafplaats Parkstraat, komen we tot de volgende bevindingen:

- De betreffende graven hebben geen rechthebbenden meer. Omdat de grafrechten zijn vervallen, is de gemeente de eigenaar van de graven geworden. Het is daarmee de gemeente die bepaalt wat er met de graven gebeurt. Wanneer de gemeente instemt met het verzoek de graven te verplaatsen, dan is daarvoor formeel geen toestemming vereist van nabestaanden. Toch is het raadzaam voor elk graf individueel contact te hebben met nabestaanden. Ten eerste

- om zeker te zijn dat dit de wens is en ten tweede om een contactpersoon te hebben over de voortgang en de uitvoering. Aanbevolen wordt er op aan te sturen dat deze 16 afgevaardigden zich verenigen en zoveel mogelijk collectief uitvoering wordt gegeven aan de gemeenschappelijke wens.
- De technische situatie van deze 16 graven is nog onbekend. Omdat het de wens is dat de graven worden verplaatst naar begraafplaats Loo, is het van belang vast te leggen wat de ligging, het formaat van de grafbedekkingen en de technische staat ervan is.
- Er is geen directe urgentie om het herbegraven spoedig uit te voeren, zolang dit maar gebeurt voordat de oude begraafplaats een andere bestemming heeft gekregen. De Molukse gemeenschap geeft echter wel aan dat het hierover duidelijkheid wenst en vreest dat uitstel mogelijk leidt tot besluiteloosheid en daadwerkelijke uitvoering. Daarom geeft de verzoeker wel de voorkeur aan een snelle herbegraving naar Loo. Aanbevolen wordt om het moment van eventueel herbegraven af te stemmen met de 16 afgevaardigden.
- Een risico van de maatregel is een precedentwerking. Er is een reële kans dat nabestaanden van andere graven ook een verplaatsing naar Loo (of elders) wensen.

2.3. Inzake begraafplaats Loo

- Het gaat om 25 graven van Molukse inwoners[1], overleden in de periode 1978-2018.
- Van twee van deze graven zijn geen gegevens bekend in de begraafplaatsadministratie.
- Van twee graven zijn de grafrechten verlopen (mei 2021 en april 2022).
- Van de overige 21 graven verlopen de grafrechten in de periode 2023-2034.

Het verzoek houdt concreet in dat deze 25 graven én de nog naar 't Loo te verplaatsen 16 graven van de gesloten begraafplaats Parkstraat een beschermde status krijgen en niet worden geruimd. Onderdeel van het verzoek is dat de graven (stoffelijke restanten en grafbedekking) op begraafplaats Parkstraat individueel worden verplaatst (herbegraven) naar begraafplaats Loo. Op basis van het verzoek en de situatie op begraafplaats Loo, komen we tot de volgende bevindingen en aanpak:

- Wanneer de gemeente instemt met het verzoek, dan is er onder de huidige omstandigheden in beginsel sprake van rechtsongelijkheid omdat de resterende termijn van grafrechten divers is. Van twee graven zijn de grafrechten al verlopen (en er dus ook niet meer is betaald) en aan de andere kant is recent een grafrecht, tegen betaling, verlengd tot eind 2039.
- Aanbevolen wordt om aan te sturen dat de drie graven op Parkstraat, waarvan de partners op Loo zijn begraven, samen te voegen (middels schudden of een knekelkistje). Hiervoor is dan wel toestemming vereist van de rechthebbenden van de drie graven op Loo.
- Van de overige graven afkomstig van de Parkstraat is het voor de hand liggend er vanuit te gaan dat deze op of nabij grafveld C worden herbegraven. Veld C is namelijk in gebruik als Moluks grafveld.
- Er dient vastgesteld te worden dat dit alle graven zijn. Er kunnen geen graven meer worden toegevoegd.
- Aanbevolen wordt er zorg voor te dragen dat voor alle graven, ook van de graven die van Parkstraat afkomstig zijn, sprake is van een rechthebbende (of in ieder geval een aanspreekpunt). Het doel hiervan is niet om inkomsten te generen (het uitgangspunt is dat geen blijvende betalingen meer plaatsvinden), maar om zorg te dragen dat er blijvend belangstelling is voor instandhouding van de graven en er contactgegevens zijn. Wanneer deze belangstelling er na verloop van tijd niet meer is, dan kunnen de graven alsnog worden geruimd. Afgeraden wordt in ieder geval om de graven door de gemeente 'eeuwigdurend' in stand te houden.

[1] Mogelijk komt daar nog een graf bij, van een nog levende partner.

- Het is raadzaam dat de nabestaanden van alle 41 graven zich verenigingen en bijvoorbeeld een stichting oprichten. De stichting fungeert dan als contactpersoon voor de gemeente en draagt zorg voor het grafonderhoud en daarmee de belangstelling.

3. Aanbeveling

In dit hoofdstuk is op basis van de resultaten van de verkenning naar de haalbaarheid van het verzoek van de lokale Molukse gemeenschap een aantal aanbevelingen opgenomen. Deze zijn verdeeld in de aanbevolen procesmatige aanpak, de technische aanpak, het rekening houden met de risico's en in een eerste inschatting van de te maken kosten.

3.1. Proces

Aanbevolen wordt de grondhouding aan te nemen om voornemens te zijn in te stemmen met het verzoek, maar daartoe eerst nader onderzoek te doen naar de exacte voorwaarden, technische mogelijkheden en financiële consequentie. Daarover dienen vervolgens heldere afspraken te worden gemaakt met de afvaardiging (collectieve afspraken) en met de nabestaanden (individuele afspraken). Belangrijk aspect hierbij zijn de lange termijn verwachtingen en hoe afspraken hierover worden nagekomen. Beide partijen (de gemeente en de lokale Molukse gemeenschap) hebben hierin een blijvende verantwoordelijkheid in de komende decennia.

De eerste stap hierin is een gesprekkenreeks te voeren met de afvaardiging van de lokale Molukse gemeenschap. De gespreksonderwerpen zijn ten minste:

- Bevestigt de verzoeker dat het aantal Molukse graven in deze kwestie zich beperkt tot deze 41?
- Hoe wordt omgegaan met het gegeven dat er geen rechthebbenden meer zijn van de Molukse graven op Parkstraat?
- Zijn de 41 individuele families bereid afspraken te maken?
- Stemmen de 41 individuele families in dat zij worden vertegenwoordigd en dat daartoe bijvoorbeeld een stichting wordt opgericht?
- Wie is bereid bestuurslid van deze stichting te worden?
- Wat is het gewenste c.q. ideale moment om de graven van Parkstraat te verplaatsen naar Loo?
- Stemmen alle 41 individuele families in met herbegraving op Loo? Zo niet, wat is dan de wens en in hoeverre sluit deze wens aan bij het primaire verzoek tot bescherming van het graf?
- Stemmen de nabestaanden van de drie graven op Parkstraat, waarvan de partners op Loo zijn begraven, in om deze graven samen te voegen (middels schudden of een knekelkistje)? Hiervoor is dan wel toestemming vereist van de rechthebbenden van de drie graven op Loo.
- Hoe wordt omgegaan met de rechtsongelijkheid die is ontstaan doordat bijvoorbeeld enerzijds van twee graven op Loo de grafrechten zijn verlopen (en daarmee feitelijk is ingestemd dat de graven worden geruimd) en anderzijds recent een grafrecht, tegen betaling, is verlengd tot eind 2039? Vindt er financiële vereffening plaats?
- Welk grafvak of terreindeel van Loo wensen de nabestaanden van de graven op Parkstraat dat de graven worden verplaatst? NB: een deel van de graven op Parkstraat bestaat waarschijnlijk uit grote liggende stenen. NB: grafvak C is op Loo is in gebruik als Moluks grafveld.
- Welke afspraken is de verzoeker c.q. zijn de nabestaanden bereid te maken om zorg te dragen in blijvende belangstelling voor instandhouding van de graven?
- Stemt de verzoeker c.q. stemmen de nabestaanden er mee in dat wanneer er na verloop van tijd aantoonbaar geen belangstelling meer is, dat de graven dan alsnog worden geruimd door de gemeente?

3.2. Technisch onderzoek

De technische situatie van de 16 graven op Parkstraat dient te worden onderzocht. Hierin wordt vastgelegd wat de ligging van de graven is, wat het formaat van de grafbedekkingen is en wat de technische staat ervan is, met het oog op de voorgenomen verplaatsing.

3.3. Risico's

De gemeente dient er rekening mee te houden dat de maatregel het risico op precedentwerking heeft. Er is een reële kans dat nabestaanden van andere graven op Parkstraat ook een verplaatsing naar Loo (of elders) wensen of dat andere graven op Loo ook een beschermde status dienen te krijgen. Een tweede risico is het technische risico dat de grafbedekkingen beschadigd raken bij het opgraven, transporteren en herbegraven.

3.4. Kosten

Op hoofdlijnen is een eerste ruwe kostenraming opgesteld. De kosten zijn verdeeld in eenmalige kosten en structurele kosten.

De eenmalige kosten bestaan uit het individueel opgraven (van begraafplaats Parkstraat), transporteren en herbegraven (op begraafplaats Loo) van de 16 Molukse graven, inclusief de voorbereidende werkzaamheden zoals het vastleggen van de technische staat van de graven en grafbedekkingen. Deze kosten zijn geraamd op € 25.000,- tot € 40.000,-.

De structurele kosten bestaan uit het in standhouden van de Molukse graven op Loo, zonder dat de gemeente daarvoor baten uit (te verlengen) grafrechten ontvangt. De totale jaarlijkse kosten hiervoor, op basis van de theoretische verwachting dat de 41 graven vanaf 2024 zestig jaar in stand worden gehouden en dat geen restitutie plaatsvindt van nog lopende grafrechten, zijn geraamd op € 3.350 (prijspeil 2023).